

Contemporary İstanbul

Türkiye'nin dünyadaki yansımalarına dair ne söylüyor?

Dalından kopan yapıtların Sararan yanlarına yazdım adını Sahte bir gülüşten ibaretin oysa. Ve hiç bilmeden ellerimin soğuşunu. Eylül'dü...

Artık bir şeyi biliyoruz... Melankolik Eylül'de, Türkiye'de çağdaş sanat aşkı depresiyon. Fakat bu aşk, Cemal Süreyya'nın yukarıdaki şiirinde bahsettiği gülüş gibi sahte değil. Contemporary İstanbul Çağdaş Sanat Fuarı bu yıl 18. yaşına girdi...

SANAT HİÇBİR ZUMRENİN TEKELİNDE DEĞİL

Artık şehrin ve toplumun bir realitesi. Kuruluşundan beri Harbiye'de yapıyordu. 2021'de Haliç'e, Tersane-i Amire'ye taşındı. Murat Tabanhoğlu, Tersane'yi kentsel dönüşüme soktu. Ortaya tarihle güncelin bir mimari dansı çıktı. Fakat İstanbul trafiği, bu dansın tadını kaçınıyor. Harbiye dönemlerinde 70-100 bin bandedeki ziyaretçi sayısı, Haliç'te 40 binlere düştü. İBB, karayolu trafiği sorununu çözemediği bu sayılar artmayacak. Bu ilk tespitim... Şimdi gelin fuarın künyesine bir bakalım...

Künyede ilginç isimler var. Bu künye, Türkiye'de çağdaş sanatın demografisini anlamak için altın nitelikte. Ortaklar bölümünde ilk 2 sırada Suzan Sabancı Dinçer ve Fethah Tamince var. Arkasından Borusan Otomotiv CEO'su Ahmet Tiftik, THY CEO'su Prof. Dr. Ahmet Bolat, Fuat Tosyalı ve LG Türkiye CEO'su Dustin Lee geliyor. Fuara destek veren belediyeler arasında AK Partili Beyoğlu Belediyesi, CHP'li Kadıköy, Beşiktaş belediyeleri var. Bu isimler ve dağılım bize şunu gösteriyor:

Türkiye'de çağdaş sanat, hiçbir zümrenin tekelinde değil. Yani **Ufuk Güldemir'in Beyaz Türkler** teorisi burada işleviyor.

Newsweek dergisi, 2005'te İstanbul'un kültür sanat hayatını kapağına taşımış ve şöyle bir manşet atmıştı: **İstancool**. Yazıda İstanbul'daki kültür sanat hayatının uluslararası yapısı övülüyordu. Peki aradan geçen yaklaşık 20 yılda ne oldu? Gelin, bunu **CI 18 fuarı** üzerinden okumaya çalışalım...

EKSEN İSTANBUL

Basında Türkiye'nin siyaseten Batı'dan koptuğu iddialarına benzer biçimde, **Türk sanat hayatının** da Batı'dan koptuğuna dair yazılar çıkıyor. Peki gerçek böyle mi?

Hayır Türkiye'nin eksen Batı'dan Doğu'ya kaymadı. Fakat artık dış politikada tek boyutlu Batıcılık yerine çok boyutlu bir siyaset takip ediliyor. Türkiye, küresel hedefleri ölçüsünde böyle de yapmak zorunda.

Peki Türkiye'nin dünyadaki pozisyonu, fuara nasıl yansıyor? Acaba fuara yalnızca Orta Doğu ve Arap sanat galerileri mi ilgi göstermişti? **Batılılar kayıtsız mı kalmışlardı?** CI 18'de karşımıza ilginç bir tablo çıktı:

+2 presented by Dastan, Bavan Gallery ve Maze Art Group... Yıldızımızın hiçbir dönemde tanışmadığı **Tahran merkezli** üç galeri. 2 galeri ise **Fransa'dan**; 193 Gallery, Osman Hamdi Bey, Şeker Ahmet Paşa, İbrahim Çallı gibi isimlerin yolunun geçtiği Paris'ten...

Bogena Gallery ise Picasso, Matisse ve Marc Chagall gibi isimlerin yaşadığı **Cote d'Azur'dan** çıkıp Haliç'in yolunu tutmuş. Kazakistan'dan **Aspan Gallery'nin** duvarlarında **Kazak halkı için hayati önemdeki** at figürleri var.

Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi, Temmuz'da Türkiye'deydi. Çin'in **Kuşak ve Yol Girişimi'nde Türkiye'nin rolüne** vurgu yapmıştı. O yoldan ilk

Doc. Dr. Efe Sıvıs

Fenerbahçe Üniversitesi Öğretim Üyesi

Türkiye Batı dünyasıyla köprüleri atmış değil. Fakat Batı'ya gereğinden fazla bir önem atfetmiş de değil. Türkiye'nin politikaları ve CI 18'deki yansımaları şunu gösteriyor: **Cumhuriyet, ikinci yüzyılına girerken artık genç değil, kim olduğunu ve ne olmak istediğini gayet iyi biliyor...**

ILLUSTRASYON: CEMILE AKGAC YILDIRIM

geçenlerden biri Çinli sanat galerisi **BFM Art Center** olmuş. Duvarlarında **Wang Heng, Lin Wen** gibi Çinli sanatçıların figüratif eserleri var...

Çin demişken **rakibi ABD'den** bahsetmemek olur mu?

İşte **New York'tan** gelen Leila Heller. **Leila Heller** sıradan bir galeri değil. Batı sanatıyla Orta Doğu sanatı arasındaki diyaloga odaklanmış prestijli bir galeri. İşte bu Amerikan galerisi, **Türk-Amerikan ilişkileri** açısından bir müjde veriyor. **Amerikan galeri, 2 Türk sanatçıyı** temsil etmeye başlamış: **Melis Buyruk ve Alaattin Efe**.

O sırada gözüm bir **Amerikalı sanatçıya** takılıyor. İstanbul merkezli **Muse Gallery**, ünlü fotoğrafçı **Wayne Maser'in** Madonna'yı fotoğrafladığı bir karesini satıyor. 2020'de Paris'te konserini izlediğim **Madonna**, konserden önce tüm cep telefonlarını toplatmış. Sahneden **polaroid bir makineyle** çektiği selfie fotoğrafı hemen oracıkta **açık arttırmada** bir İtalyan iş insanına 2 bin Euro'ya satmıştı. CI 18'de sergilenen bu fotoğrafın fiyatı ise **10 bin Dolar...**

DUNYA SANATININ BULUŞMA NOKTASI

Türkiye-Yunanistan arasında ilümlü rüzgarlar eserken, İstanbul'da bir **Yunan galerisi...** Duvarlarında **Valinia Svoronou'nun, Yorgos Stamkopoulos'un** Ege'nin maviликlerini andıran yapıtları.

Madrid'den Arma Gallery'de, **Elena Gual'in** kadın portreleri özgün tarzıyla hemen fark ediliyor...

Barcelona'dan ise üç galeri var: **Galeria Senda, Galeria Joan Gaspar ve Villa del Arte...**

Joan Gaspar'ın duvarlarında, dünya çapında isimlerin resimlerini görüyorum: **Joan Miro ve Pablo Picasso...**

Villa del Arte standında ise İspanyol heykeltıraş **Luis Cera'nın** heykelleri var.

Demir, mermer ve taşın adeta bir sünger gibi kavlıp gittiği heykeller, esnek formlarıyla **fizik kurallarına**

meydan okuyor.

Londra merkezli Hofa galerinin standında ise **Çinli sanatçı Zheng Lu'nun** paslanmaz çelikten yaptığı etkileyici heykelleri yer alıyor.

ARTIK KİM OLDUĞUNU BİLEN BİR TÜRKİYE VAR

Cumhuriyet tarihinde Afrika'yla ilişkilerin zirve yaptığı bir dönemde **Johannesburg'dan** gelen **IBI Art Gallery ve Kalashnikov Gallery**, duvarlarını **Güney Afrikalı sanatçıların** eserleriyle donatmış...

Türk galeri **Difoart'a** ise **Cem Boyner'in** Afrika'da çektiği 2 fotoğraf satışta. **Tanesi 5500 euro...**

1915'te Osmanlı'ya karşı uyanan **Arap milliyetçiliği** ise çağdaş sanata hiç mi hiç yansımamış... Çünkü **Dubai merkezli Sconci Gallery**, standında **Arap değil İtalyan Annalı'nun** İtalyan murano camlarından yaptığı işlere yer vermiş. **Dubai merkezli Inloco Gallery'nin** duvarlarında **Rus sanatçıların** eserleri var...

Letonya'dan **Lazy Mige**, Portekiz'den **Mariana Custodio**, Rusya'dan **Omelchenko ve Sistema Gallery**, İsviçre'den **Gallery Schmidt**, Kolombiya'dan **SGR Galleria**, Almanya'dan **Yvonne Hohner**, Güney Kore'den **AB Gallery** ise Haliç'e stant açan diğer yabancı galeriler...

Peki tüm bunlar neyi gösteriyor? Türkiye Batı dünyasıyla köprüleri atmış değil. Fakat Batı'ya gereğinden fazla bir önem atfetmiş de değil...

Yazıyı **Akbank Sanat'ın** bu yılki CI sergisini ithaf ettiği **Milan Kundera'nın Şaka** romanından bir alıntıyla bitirelim...

"Bir gerçek yüzü ve birçok sahte yüzü olan ikiyüzlü biri değildim. Birkaç yüzüm vardı çünkü gençtim ve kim olduğumu ya da olmak istediğimi bilmiyordum."

Türkiye'nin politikaları ve CI 18'deki yansımaları şunu gösteriyor: **Cumhuriyet, ikinci yüzyılına girerken artık genç değil, kim olduğunu ve ne olmak istediğini gayet iyi biliyor...**

Üniversiteler açılırken...

Prof. Dr. Süleyman Doğan

Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi

Bu hafta itibarıyla yükseköğretimde de dersbaşı yapıldı. Hayırlı ve uğurlu olsun. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde, 1933 yılında ilk açılan İstanbul Üniversitesi'nden bugüne üniversite sayısı 108'i bulmuştur. Her ile bir üniversite açılmış ve toplam öğrenci sayısı 8 milyonu aşmıştır. YÖK'ün verilerine göre devlet ve özel vakıf üniversitelerinde 34 bin profesör, 23 bin doçent, 44 bin doktor öğretim üyesi, 37 bin öğretim görevlisi, 47 bin araştırma görevlisi olmak üzere toplam 185 bin öğretim elemanı görev yapmaktadır. Toplam öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı neredeyse 40'ı bulmaktadır. Bu rakam hızlı artan üniversite ve öğrenci sayısına karşın öğretim elemanı sayısının az oluşu eğitim ve öğretimde nitelik sorunu ortaya çıkartmaktadır.

BİLGİ TOPLUMUNA DOĞRU GİDEN YOL ACILMALI

Diğer yandan 2007 öncesi üniversiteler ile 2007 sonrası yeni açılan üniversitelerde çalışan öğretim elemanlarının ücret dengesizliği de vardır. Yeni açılan üniversitelere öğretim elemanlarının gitmesi için yapılan bu teşvik ücret ilavesi büyükşehirlerde yaşayan üniversite hocaları için ciddi bir dengesizlik yaratmaktadır. Öğretim elemanlarının ücret düşüklüğü bu alana nitelikli insan kaynağının gelmesine de engel olmaktadır.

Üniversitelerin asli unsuru şüphesiz öğretim üyeleridir. Üniversitelerin kalite ve başarısını öğretim üyesi belirler. Dünyanın en iyi üniversiteleri, düzeylerini korumak ve yükseltmek için en başarılı ve yetenekli öğretim üyelerini bünyesine almaya, başarısını devam ettirmeyenleri de bünyesinden atmaya çalışır. İstanbul ve Ankara'da yoğunlaşan vakıf üniversiteleri, uzun yıllar içinde yetişmiş öğretim üyelerini transfer ederek devlet üniversitelerindeki öğretim üyesi açığını arttırmaktadır. Bunu da cazip ücret teklifleri ile gerçekleştirilmektedir.

Türkiye'nin önemli meselelerinden biri de bilim ve üniversite meselesidir. Türkiye'nin ileri teknoloji üretmesi ve milli gelirini yükseltmesi, daha eğitilmiş ve refah düzeyi yüksek bir topluma ulaşabilmesi için üniversite meselesini halletmesi gerekir. Bu alanda yapılan bazı gelişme ve üretimler çok önemlidir ancak yeterli değildir. Türkiye'nin de orijinal bilgi, teori/kuram ve Ar-Ge üreten üniversitelere ihtiyacı vardır. Bu aynı zamanda bilgi toplumu olma yolunda önümüzü de açacak en önemli husustur.

YENİ STRATEJİLER GELİŞTİRMEK ZORUNDAYIZ

Uzaktan eğitim (öğretim dense daha doğru olur) üniversitelerin işleyiş, yapısında ve eğitimin paradigmasında Türkiye'de ve de dünya da zorunlu olarak önemli değişikliklere sebep olmuştur. Eski yöntemlerle eğitim ve öğretimin yapılması ciddi bir şekilde sorgulanır hale gelmiştir. Yeni döneme göre bir takım politika ve stratejiler geliştirmek mecburiyetindeyiz. 21. yüzyılın başlangıcında iletişim çağının akıllara

durgunluk veren baş döndürücü hızla ilerleyen iletişim teknolojileri çağında, bilgisayar, biyoteknoloji, nanoteknoloji, endüstri 4.0, 5.0, yapay zekâ, insan ve diğer canlıların genlerinin haritalarının çıkarılması gibi alanlardaki gelişmeler geometrik olarak diğer bilim alanlardaki gelişmelere katkıda bulunmaktadır.

Bugün üniversitelerde yaşadığımız en büyük sıkıntılardan biri, geleceğin akademisyenlerini tanımadık ve seçmede gösterdiğimiz zafiyettir. Sayısal verilere dayalı olarak yapılan akademisyen aday seçimi entelektüel birikimi ve kişinin yetiştirme tarzını tanımayla yetmemektedir. Mülakat yoluyla alımlarda da süistimaller maalesef bir başka zafiyettir.

PLANLAMA SARTI

Yükseköğretim bir ülkenin gerek duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, bilginin üretilmesinde ve topluma hizmetinde önemli bir yapıdır. Üniversitelerin yükseköğretim hizmeti sunan bir eğitim kurumunu olarak, ulusal ve uluslararası eğitimsel, sosyal, ekonomik, siyasal ve teknolojik değişimlere ayak uydurması gerekir. Üniversitelerden eğitim öğretim, bilim ve teknoloji alanlarındaki değişimleri yönetmesi ve daha da önemlisi bu alanlardaki değişimlerin başlatıcısı olması beklenir. Üniversitelerin değişimi yönetmesi ve öncelikle kendisinden beklenen değişimi başlatabilmesi için bugünden geleceği görüp buna göre kararlar alıp, planlama yapması ve uygulaması icap eder.

Eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve topluma hizmet görevlerini üstlenen üniversitelerin bugünden gelecek için önceliklerini belirlemesi büyük önem taşır. Günümüzün değişen koşullar nedeniyle değişime uyum sağlama, değişimi yönetme ve değişimde başlatıcı olmada stratejiler geliştirilmesi ve çok çeşitlenmiştir. Değişen stratejilerle birlikte planlama artık yalnızca tımdengelim yöntemine dayalı teorik ve analitik temelli modellerle dayanmamaktadır. Eğer yükseköğretim ve üniversiteler gelecek yıllarda daha az sorunla baş etmek istiyorlarsa güçlü planlamayı yapmamız gerekir. Bu planlamada nicelik ve nitelik boyutu bir arada değerlendirilmelidir. Üniversitelerin güçlü planlamayla hem değişimi başlatmada hem de değişimi yönetmede daha etkili olacaklardır. Aksi takdirde uluslararası hale gelen yükseköğretim de kurum olarak sıradan herhangi bir yapı haline gelecektir.

Çağdaşlaşmanın ve gelişmenin doğru eğitim ve yetişmiş insan gücüne dayandığı açıkça ortada iken üniversitelerimiz hala istenilen düzeyde değildir. Merhum Erol Güngör'ün, "Üniversiteler memleket meseleleriyle değil, bu meseleleri çözecek kalitede insan yetiştirmekle uğraşırlar." Sözü bugün de geçerliğini korumaktadır. Dünyadaki gelişmenin motoru olan eğitim-bilim-sanat-teknoloji ve üretim alanında çağdan kopmamak için üniversitelerin günün ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılmamız vaciptir. Gerisi laf-ı güzafur...